

денци, като г. Лавле, словѣни, като г. Утѣшеновича¹, сж възпѣли до небеса задругата, която освѣнѣ тѣхъ брой много други защитници. Противници на задругата г. Богишичъ намѣрилъ само двама, и то не до тамъ извѣстни хора. До толкозъ ли тая южнословѣнска рожба е хубава, щото, които я познаятъ, да се влибватъ въ нея?

Нѣма съмнѣние, че тя прѣдставлява сериозни прѣимущества, економически и морални. Главнитѣ нейни економически сгоди ми се виждатъ слѣдуещитѣ:

1) тя дава възможность да се приспособява и въ земледѣлието раздѣлението на работата, това велико економическо начало. Самитѣ наши селяни отдаватъ най-голѣма важность на това прѣимущество на задругата. Когато сме самци, казватъ тѣ, единъ трѣбва да се грижи и за ниви и за добитѣкъ и за покупки и за всичко; когато сме купщина, единъ купува и продава за всички, други гледа добитѣка, трети се грижи за нивитѣ, и тѣй нататѣкъ. По тоя начинъ задругаритѣ спестяватъ врѣме, печелятъ опитность и напрѣдватъ въ всичко.

2) най-достойниятъ управлява; и тѣй като неговото внимание не се отвлича съ разнородни грижи отъ главната цѣль, която той гони — благосѣстоянието и напрѣдка на задругата — той е въ положение да ѝ посвети всичкитѣ си способности. Отъ тия способности се ползува задругата, ползува се и всеобщото произвождане на богатства;

3) земитѣ като се работятъ заедно, биватъ maschinenfähig, както казватъ нѣмцитѣ — машиноспособни. Задругата е въ положение да си купи, не само по-осѣвършенствуванни плугове, но и сѣчива, като жѣтварки и други. Въобще неудобствата на голѣмото раздробление на земитѣ или изчезватъ или значително се намаляватъ;

4) всѣкой членъ отъ задругата като има право на частъ отъ общия имотъ и общитѣ приходи, нѣма сиромаси, нѣма пролетариятъ, съ всичкитѣ негови злостастия и опасности;

¹ Auch ich war in Arcadien geboren! — и азъ се родихъ въ Аркадия! се провиква г. Утѣшеновичъ, по думитѣ на нѣмския поетъ, като съобщава, че и той е чедо на една задруга; и почва хвалбитѣ си за Hauskommunionssystem. На края на книгата си той привождатъ мнѣнията на разни свещеници, сѣдии, адвокати и пр. въ полза на задругата